

Vlaams
Parlement

ingediend op **1889** (2018-2019) – Nr. 2
25 maart 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Ward Kennes

over het voorstel van resolutie

van Wouter Vanbesien en Björn Rzoska

betreffende het garanderen
van een ambitieuze Europese meerjarenbegroting

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1889 (2018-2019) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 19 maart 2019 het voorstel van resolutie betreffende het garanderen van een ambitieuze Europese meerjarenbegroting.

1. Toelichting door Wouter Vanbesien, eerste indiener

Wouter Vanbesien zegt dat de Europese Commissie in mei 2018 een voorstel voor het meerjarig financieel kader (MFK) voor de periode 2021-2027 op tafel heeft gelegd. Die meerjarenbegroting werd per post vertaald in budgetvoorstellen. De Vlaamse administratie heeft dat voorstel van meerjarenbegroting bestudeerd, wat in november 2018 tot een eerste standpuntbepaling leidde. De regering gaf daarin over het algemeen positieve opmerkingen en deed telkens een aantal suggesties over hoe volgens haar de inhoudelijke klemtonen van het MFK bijgestuurd zouden moeten worden. Uit die standpuntbepaling blijkt evenwel niet of de regering al dan niet akkoord gaat met het voorgestelde bedrag per post en of ze besparingen, dan wel grotere budgetten verdedigt. Ook het Europees Parlement heeft in november 2018 een breed gedragen standpunt over het voorstel van de Europese Commissie ingenomen. Daarin werd gepleit voor een ambitieuzer MFK, met meer budgettaire slagkracht. Het Europees Parlement pleitte voor een MFK dat 1,30 procent van het bruto nationaal inkomen (BNI) van de lidstaten omvat, terwijl het commissievoorstel uitgaat van 1,11 procent. Momenteel onderhandelen de lidstaten van de Europese Unie (EU) over een gemeenschappelijk standpunt en op de Europese top op 9 mei 2019 zou daarover een akkoord moeten worden bereikt.

In de resolutie betreffende de internationale strategie van Vlaanderen in Europa en de wereld (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1044/2) stelt het Vlaams Parlement terecht dat er niet louter ex post, maar ook ex ante een standpunt moet kunnen worden ingenomen over wat de positie van Vlaanderen bij onderhandelingen op internationaal niveau moet zijn. Het standpunt dat door België op een Europese top wordt ingenomen, wordt immers mee door Vlaanderen bepaald. Met dit voorstel van resolutie wordt aan het Vlaams Parlement de mogelijkheid daartoe gegeven.

Het belang van de Europese meerjarenbegroting is overduidelijk, zowel reëel – het MFK bepaalt hoeveel Europa kan spenderen in de komende jaren – als symbolisch – het geeft aan hoe belangrijk dergelijke internationale samenwerking wordt geacht en welke slagkracht eraan wordt gegeven. Bovendien spelen er ook indirecte effecten mee, aangezien er verschillende cofinancieringssystemen zijn.

De Vlaamse Regering heeft gesteld dat zij belang hecht aan een slagkrachtige Unie, weliswaar voor de echt belangrijke zaken en dat is terecht: Europa moet zich niet met details inlaten, maar met de belangrijke internationale uitdagingen. De Vlaamse Regering betreurt, eveneens terecht, dat de voorstellen van de Europese Commissie blind zijn voor de gevolgen van de brexit. De Commissie ziet blijkbaar niet in dat als de brexit doorgaat, de negatieve effecten daarvan ongelijk verdeeld zullen zijn in Europa en dat een compensatie aangewezen is. De Vlaamse Regering blijkt echter ook open te staan voor een vermindering van het Europese budget. In het voorstel van resolutie wordt een overzicht gegeven van de diverse verklaringen die namens de Vlaamse Regering werden afgelegd. De meest recente verklaring was een antwoord op zijn schriftelijke vraag van 30 januari 2019 (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2018-19, nr. 166). De minister-president stelde daarin: "De Vlaamse Regering houdt vast aan haar standpunt dat een algemeen budget lager dan 1,11 procent van het EU BNI maar hoger dan 1,0 procent zich opdringt."

De spreker zegt dat hij dat standpunt niet deelt. Ook in de regering is er blijkbaar discussie, want er wordt weliswaar gesteld dat er minder geld naar Europa moet gaan, maar tegelijk wordt er gepleit voor meer solidariteit en meer geld voor het compenseren van de gevolgen van de brexit. Bovendien is het niet verstandig om

Europa minder slagkracht te willen geven. Er is momenteel immers nood aan meer internationale samenwerking, met belangrijke thema's zoals de klimaatopwarming, de ongelijkheid als gevolg van de globalisering en de asiel- en migratieproblematiek.

In het Europees Parlement hebben Vlaamse meerderheidspartijen in verband met het MFK opmerkelijke standpunten ingenomen. Daar pleitte Open Vld bij monde van Guy Verhofstadt voor meer geld en meer slagkracht voor de EU. CD&V hield daar een gelijkaardig pleidooi. Op de website van Europees parlamentslid Ivo Belet luidt het: "Wie blijft roepen dat er steeds minder naar Europa moet, heeft manifest ongelijk. Een Europa dat beschermt en ambitie toont, is cruciaal voor de toekomst van dit continent. Dat vraagt een heldere budgettaire vertaling." De spreker is het daar volmondig mee eens.

Tegelijk wordt er een debat gevoerd dat niet alleen gaat over de hoogte van het budget, maar ook over hoeveel van de EU-middelen klimaatgerelateerd moeten zijn, met andere woorden gericht op het tegengaan van de klimaatopwarming. De Vlaamse Regering spreekt daar van ten minste 25 procent, terwijl het Europees Parlement de lat op 30 procent legt.

Met het voorliggende voorstel van resolutie wordt dus eigenlijk een logische oproep gedaan: laat Vlaanderen ook in dit dossier een voortrekkersrol spelen. Er wordt voorgesteld om het standpunt van het Europees Parlement te volgen, een standpunt waar in dat parlement een ruime meerderheid voor was en waar ook bij de Vlaamse partijen een meerderheid voor was, namelijk een MFK dat 1,30 van het BNI van de zeventwintig EU-lidstaten omvat. Aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd al het mogelijke te doen om ervoor te zorgen dat uiterlijk in 2027 de bijdrage van de EU aan de verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen ten minste 30 procent van de uitgaven bedraagt. De spreker besluit met de vraag om zichzelf niet te verloochenen en dit voorstel van resolutie goed te keuren.

2. Bespreking

Karl Vanlouwe vraagt zich af waar het geld vandaan zal komen: 'show me the money'. De intrafederale onderhandelingen lopen nog steeds, er zijn een aantal thematische vergaderingen van de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE). De Vlaamse Regering heeft al heel wat initiatieven genomen, ze is ook proactief bij de opvolging van de Europese dossiers. De positie van de Vlaamse Regering over het MFK is duidelijk: als grootste deelstaat van de netto-bijdrager België pleit Vlaanderen voor een algemeen bedrag dat lager is dan 1,11 procent van het BNI van de EU maar hoger dan de huidige 1,0 procent. Als er zich tijdens de onderhandelingsdynamiek een verdere besparing opdringt, kan Vlaanderen een algemeen budget van maximum 1,05 procent van het BNI van Europa aanvaarden, op voorwaarde dat de herprioritering voldoende verwezenlijkt is.

Volgens de parameters van de Europese Commissie zou het voorstel van het Europees Parlement (1,3 procent van het BNI) neerkomen op een bijkomend bedrag voor België van 6,2 miljard euro per jaar, wat ten opzichte van het huidige MFK een jaarlijkse stijging van de bijdrage met 2,3 miljard euro zou betekenen, of bijna een verdubbeling. Vlaanderen heeft hoge verwachtingen van de EU en de Vlaamse Regering staat ook open voor een vermindering van het Europese budget. Dat is zeker verzoenbaar, aangezien er duidelijke keuzes moeten worden gemaakt, rekening houdend met de EU-toekomstvisie en de voor Vlaanderen relevante beleidsdomeinen. Er is inderdaad een herprioritering mogelijk en dan wordt in de eerste plaats gedacht aan de eengemaakte markt, innovatie en digitaal beleid. De Vlaamse Regering ijvert hierbij ook voor een stijging van de middelen voor Horizon Europa. Zo nodig kan binnen die rubriek worden bespaard op bijvoorbeeld het onderdeel Invest Europe. In het geval van verdere besparingen kijkt de Vlaamse Regering ook de richting uit van de rubriek

'Cohesie en waarden' en daarnaast kan ook worden gekeken naar marges binnen alle rubrieken, behalve rubriek 1 en 2.

De Vlaamse Regering heeft inderdaad al bij herhaling aangedrongen op een compensatiefonds voor de gevolgen van de brexit. Het komt aan de Europese Commissie toe om daarvoor een concreet voorstel te doen, al moet uiteraard worden afgewacht wat er de komende dagen, weken en mogelijk zelfs maanden, zal gebeuren rond de brexit. Een brexitaanpassingsfonds situeert zich niet noodzakelijk buiten het MFK. Daarnaast wordt gepleit voor een aanpassing van het Europees Fonds voor Aanpassing aan de Globalisering, om de gevolgen van de brexit te kunnen opvangen. De Vlaamse Regering pleit ervoor dat fonds buiten het MFK te houden. De Vlaamse Regering heeft verder ook al gepleit voor een oormerking van 25 procent van de middelen voor het klimaat.

Het lid concludeert dat het standpunt van de Vlaamse Regering om al deze redenen zeer duidelijk is. Zijn fractie zal het voorliggende voorstel van resolutie dan ook niet goedkeuren.

Ward Kennes merkt op dat het hier om een zeer belangrijke zaak gaat, niet alleen voor Europa, maar ook voor ons land. De vraag is wat de juiste timing is om daarop proberen te wegen. Het debat is geopend, maar het zal pas echt op dreef komen na de Europese verkiezingen. Frankrijk heeft wel al geprobeerd de forcing te voeren, maar dat heeft niet veel opgeleverd.

De vraag om rekening te houden met de gevolgen van de brexit is zeer relevant. Het Verenigd Koninkrijk is een belangrijke nettobetaler. Als er een begroting moet worden opgesteld met 12 miljard euro minder, dan bestaat de kans dat dit een heel ander beeld oplevert. Nog afgezien van de vraag voor welk percentage van het BNI er moet worden gepleit, de gevolgen van de brexit kunnen daarbij niet buiten beschouwing worden gelaten.

Dat er momenteel veel uitdagingen zijn, werd al goed geschetst: het klimaat, de migratieproblematiek enzovoort. De vraag is hoe een en ander zal worden gefinancierd. In dat verband wordt er gedacht aan verschuivingen, wat door CD&V met argusogen wordt gevolgd, zeker als het ook over het landbouwbudget gaat. Sommigen zouden dat budget met 63 miljard euro willen verminderen, wat voor Vlaanderen een verlies van 405 miljoen euro zou betekenen, een terugval met 20 procent ten opzichte van de huidige situatie. De inzet is duidelijk op vele terreinen zeer groot. Er is ook nog de problematiek van de veiligheid en defensie en het ondersteunen van innovatie en er zijn goede redenen om ook daarop in te zetten.

De idee dat Europa minder relevant is en dat er minder Europese samenwerking nodig is, wordt door zijn partij in geen geval gevolgd. Er zijn integendeel almaar meer problemen die alleen maar via Europese samenwerking succesvol kunnen worden aangepakt. Het is nu eenmaal zo dat hoe meer er op het Europese niveau gebeurt, hoe meer kritiek er zal zijn op Europa en hoe meer kans er is op fouten. Op dat vlak verschilt Europa niet van andere beleidsniveaus.

Terecht wordt de vraag opgeworpen of Vlaanderen samen met andere regio's die zwaar worden getroffen door de brexit, op een of andere manier een compensatie kan krijgen. Het voorstel van de Europese Commissie om de inningskosten voor douanerechten van 20 naar 10 procent te laten dalen, gaat niet in de gewenste richting. Dat zou er kunnen toe leiden dat de federale begroting 1,2 miljard euro extra moet bijdragen, terwijl België bij de landen hoort die het zwaarst worden getroffen door de brexit.

Over de climate mainstreaming in het Europese budget is er heel wat discussie. Er circuleren voorstellen voor een aanzienlijke verhoging, tot 30 procent. De vraag is of de Vlaamse Regering daarin wil meegaan, wat momenteel blijkbaar

nog niet het geval is. Het debat moet zeker worden gevoerd, maar momenteel is het duidelijk nog te vroeg. Er zijn niettemin in het Europees Parlement al een aantal duidelijke signalen gegeven, ook vanuit de christendemocratische fractie, en de spreker sluit zich daar samen met zijn fractie graag bij aan.

Jean-Jacques De Gucht zegt dat Open Vld het standpunt van de Vlaamse Regering deelt dat het totale budgettaire plaatje maar zichtbaar zal zijn als duidelijk is wat de prioriteiten van de begroting zijn. Hij citeert in dat verband uit het antwoord dat de minister-president op 11 december 2018 gaf op drie samengevoegde vragen om uitleg (*Vragen om uitleg* Vl.Parl. 2018-19, nr. 390, 391 en 392): "Vandaar de algemene lijn van de Vlaamse Regering: het budget volgt de visie. We vertrekken niet van een bepaald budget. We zeggen dat er een visie moet zijn en dan moet je kijken of het in een bepaalde mate verantwoord is of je daar meer middelen voor uittrekt. Vlaanderen is dus bereid om over een budgetverhoging te spreken als dat gekoppeld is aan een budgettaire omslag, aan een herprioritering en aan een duidelijke EU-meerwaarde." Momenteel wordt er binnen de Raad van de EU nog steeds niet gesproken over concrete bedragen en is men eerder bezig met discussies over het belang van de verschillende rubrieken binnen de begroting en over de prioriteiten. Het voorliggende voorstel van resolutie komt dus eigenlijk wat te vroeg.

Er moet in eerste instantie worden gefocust op de gewenste prioriteiten. Er moeten inderdaad compensaties komen voor de gevolgen van de brexit, wat kan via een apart fonds of een versoepeling van al bestaande fondsen. Daarnaast is er de door Ward Kennes al vermelde suggestie voor een vermindering van de inningskosten voor douanerechten. Ook Open Vld heeft daar twijfels over voor wat België betreft. Voor wat de nieuwe inkomsten betreft, is zijn partij gewonnen voor belastingen op negatieve externaliteiten, zoals de zogenoemde plasticaks en de verhandeling van CO₂-emissierechten. Het voorstel over de Europese vennootschapsbelasting kan interessant zijn, maar dat is niet voor meteen en dat mag dus geen te groot gewicht krijgen in de nieuwe begroting. Als er nieuwe inkomstenbronnen komen voor de EU, dan moet erover worden gewaakt dat de algemene belastingdruk in België niet verhoogt voor de burger.

Daarnaast is het wel positief dat er in het voorstel van de Europese Commissie meer prioriteit wordt gegeven aan een sterke EU in de wereld, dat er meer geld gaat naar buitenlandse handel en defensie. Meer geld voor onderzoek en innovatie is een zeer goede zaak voor België en voor Vlaanderen. Het excellencecriterium moet een voldoende zware rol behouden bij de toewijzing van de subsidies.

Op lange termijn zou de EU voor haar volledige budget eigenlijk op eigen inkomsten moeten kunnen rekenen, en niet langer op bijdragen van de lidstaten. Dat zou alvast helpen om ellenlange discussies te vermijden over budgetten en de blokkeringen die daar het gevolg van zijn.

In dit voorstel van resolutie wordt er, afgezien van wat het klimaat betreft, niets gezegd over de inhoudelijke prioriteiten. Men wil blijkbaar een bedrag vastleggen zonder na te denken over waar het geld naartoe moet gaan en daar is Open Vld geen voorstander van. Het voorstel van het Europees Parlement wordt in het voorstel van resolutie blijkbaar beschouwd als het perfecte voorstel van budget. Dat is echter niet het geval, al is er zeker veel voor te zeggen. De liberale fractie in het Europees Parlement is daar inderdaad ook voorstander van, maar er moet ook oog zijn voor de implementatie in Vlaanderen en in België. Er moet worden nagegaan hoe de diverse partijen elkaar tegemoet kunnen komen, met dezelfde finaliteit weliswaar: dat er vooruitgang wordt geboekt.

Wouter Vanbesien gaat vooreerst in op de financiering en op de stelling dat er aanzienlijke meerkosten dreigen voor België. Bij die stelling worden twee denkfouten

gemaakt. Dit voorstel van resolutie gaat niet over waar de inkomsten vandaan moeten komen: dat is een ander debat, dat ook gaat over de vraag of de EU al dan niet over eigen inkomsten moet kunnen beschikken. Bij voorliggend initiatief was niet de betrachting aanwezig om precies aan te geven door welke kas het geld moet worden geleverd. Het gaat hier in essentie om de omvang van de slagkracht van de EU in de toekomst. Indien de EU rond bepaalde thema's, zoals asiel en migratie en het klimaat, investeringen wil doen, dan heeft dat voor de lidstaten uiteraard gevolgen voor de kostenstructuur. Overeenkomstig het principe van de subsidiariteit wordt regelgeving het best zo dicht mogelijk bij de bevolking georganiseerd. Pas als dat efficiënter en effectiever centraler gebeurt, is Europese regelgeving aangewezen. Een efficiëntere en effectievere regeling betekent ook dat er een kostenverlaging zal zijn: de globale kostenstructuur gaat verminderen als de juiste thema's worden doorgeschoven naar het Europese niveau. Ook budgettair gezien zijn er dus voordelen.

De spreker zegt voorts dat hij het ermee eens is dat er een compensatiefonds nodig zal zijn om de negatieve gevolgen van de brexit op te vangen. Er kan echter moeilijk solidariteit worden gevraagd aan Europa als tegelijkertijd wordt gezegd dat het budget moet worden ingekrompen. Een brexitfonds buiten het MFK houden, zou de transparantie en de efficiëntie niet ten goede komen.

Er werd ook gesteld dat dit voorstel van resolutie te vroeg komt en dat er nu nog geen definitief standpunt moet worden ingenomen. De ervaring leert echter dat op een initiatief vanuit het parlement nogal eens wordt gereageerd dat het hetzij te vroeg, hetzij te laat komt. Wat dan wel het geschikte tijdstip is, is vaak minder duidelijk. Het is zeer gepast om over het voorliggend initiatief te spreken, omdat de onderhandelingen zijn gestart, het nog steeds de bedoeling is daar op de Europese top in mei over te spreken en er dus een standpunt wordt verwacht van elk land.

In tegenstelling tot wat Jean-Jacques De Gucht blijkbaar denkt, heeft de Vlaamse Regering een zeer duidelijk standpunt. Hij verwijst daarvoor naar het al vermelde antwoord van de minister-president op zijn schriftelijke vraag. Dat standpunt is: een algemeen budget van tussen 1,0 en 1,1 procent van het BNI van de EU. Met dat standpunt gaat de Vlaamse Regering momenteel naar de onderhandelingstafel, zowel op het Belgische als op het Europese niveau. Als er een dergelijk duidelijk standpunt is, is het dan niet logisch dat ook het Vlaams Parlement een duidelijk standpunt inneemt? En dan ligt het voor de hand dat dit standpunt aansluit bij de positie die de meeste Vlaamse partijen in het Europees Parlement hebben ingenomen. Het voorstel van het Europees Parlement voorziet ook in een volledige olijsting van de verschillende posten. Dat is in het voorstel van resolutie niet gebeurd, onder meer omwille van de noodzaak van compensaties voor de gevolgen van de brexit. Er moet nog marge zijn voor verschuivingen tussen de verschillende posten. Het algemene principe is ervoor zorgen dat een ambitieus Europa over een zekere financiële draagkracht beschikt, want 1,3 procent van het BNI is relatief gezien nog altijd vrij weinig. Als het Vlaams Parlement zichzelf ernstig neemt en als de partijen die in het Europees Parlement al een standpunt hebben ingenomen, consequent willen zijn, dan moet het voorstel van resolutie worden goedgekeurd.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 7 stemmen tegen 2.

Rik DAEMS,
voorzitter

Ward KENNES,
verslaggever